

ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

"ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ," ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΕΙΣ ΤΟ "ΕΘΝΙΚΟΝ,"

Μετά τούς «Πέρσας», τὸν «Κύκλωπα», τὸν «Ἰππολύτον», τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον», τὴν «Ἡλέκτραν», τὴν «Ἀντιγόνην», ἡ «Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις». Ἐνας κύκλος τραγωδιῶν πού εμφανίζει τὴν συστηματικὴν προσπάθειαν τοῦ κρατικοῦ θεάτρου διὰ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ κλασσικοῦ δράματος. Κύκλος ὁ ὁποῖος ὁλονέν εὐρύνεται καὶ πρέπει νὰ εὐρύνεται διὰ νὰ γνωρισθῇ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν ἡ ἀρχαία παρακαταθήκη καὶ μάλιστα ὅταν ἡ παρακαταθήκη αὕτη εἴναι τόσο πλουσία εἰς ποίησιν, εἰς ἀγνὴν δραματικότητά, τόσο πυκνὴ εἰς αἰσθητικὸν περιεχόμενον. Ἀλλ' εἶναι καὶ μία διαρκὴς κατάκτησις διὰ τὸ θεάτρον μας ἡ συνέχισις τῆς προσπάθειας. Προβλήματα τὰ ὁποῖα ἐθεωροῦντο πρὶν ἅλута, γνωρίζουν λύσεις ὁλοένα καὶ περισσότερον ἱκανοποιούσας, ἡ αἰσθητικὴ μας προπαιδεύσις εἰς τὸ ἀρχαῖον δράμα συμπληροῦται μὲ τὰ νέα πειράματα καὶ ἡ συγκομιζομένη πείρα γίνεται θεμέλιον διὰ νέας πραγματοποιήσεις. Θὰ τὸ ἐθεώρουν ἀληθινὰ εὐτύχημα ἂν τὸ Ἑθνικὸν Θεάτρον, τὸ ὁποῖον διαθέτει μέσα πλουσιότερα καὶ προσωπικὸν ἀρτιότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ὁργανισμοὺς τοῦ ἐλευθέρου θεάτρου, κατ'ὀρθὴν νὰ περιλαμβάνῃ εἰς τὸ ἐκάστοτε δραματολόγιόν του δύο ἀρχαίας τραγωδίας. Μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ ἑλληνικὸς κόσμος θὰ εἴχεν οὕτω τὴν ἱκανοποίησιν νὰ γνωρίσῃ ὅτι μία κληρονομία, πού ἐπέζησε δυόμισι περὶπου χιλιετίαι καὶ πού ἔχει τὴν ἐσωτερικὴν δυναμικότητα νὰ εἴναι πάντοτε ζῶσα, εὐρίσκει εἰς τοὺς συγχρόνους τὸν προσήκοντα σεβασμὸν καὶ τὴν στοργικωτέραν μέριμναν. Ἦκουσα ὅτι μία ἀπὸ τὰς ἐτοιμαζομένας προσεχεῖς ἀναπαραστάσεις ἀρχαίας τραγωδίας θὰ εἴναι ἡ «Μήδεια». Ὁ αὐτόμορος ἡ ἐφετερινὴ περίοδος τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου νὰ ἐκλείῃ πράγματι μὲ τὴν «Μήδειαν». Ἔστω καὶ εἰς κλειστὸν χώρον. Διότι προχθὲς ὁ κλειστὸς χώρος δὲν ἠμπούδιτε διόλου τὸ θέαμα καὶ δὲν ὑπῆρξε παράγων μειωτικὸς μίαν ἀληθινὰ ἀρτίαν καὶ πληθωρικὴν εἰς τέχνην παραστάσεως.

Ὁ σκηνοθέτης τῆς «Ἰφιγενείας», ὁ κ. Μουζενίδης, μὲ τὸ εὐφύες εὐρημα τῆς διαρρυθμίσεως τῆς σκηνῆς εἰς σχῆμα πετάλου καὶ μὲ τὸ ἐλαφρῶς ἐπικλινὲς ἐπίπεδον τὸ ὁποῖον τῆς ἐχάριζε βάθος καὶ εἰς τὸ κεντρικὸν ἱερὸν ἐπιδλητικότητά παρὰ τὸν μικρὸν τοῦ ὄγκου, ὑπερενίκησε τὰς δυσχερείας τοῦ χώρου καὶ τῆς προοπτικῆς τῆς κινήσεως τῶν προσώπων τοῦ χοροῦ. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς μέχρι τῆς τελευταίας ἡ ἀρμονία τοῦ συνόλου ἦτο πλήρης καὶ γοητεύουσα.

Κυρίαρχος τῆς σκηνῆς ἦτο φυσικὰ ἡ Δις Ἑλένη Παπαδάκη. Τὴν ἐχειροκρότησα μὲ θερμότητα ὡς Ἀντιγόνην, τὴν ἐθαύμασα προχθὲς ὡς Ἰφιγένειαν. Παράστασις, ἐκφρασις, φωνή, ἀρθρώσεις, κινήσεις, συνέθετον σύνολον τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κινήσῃ τὸν φθόνον μεγάλων τραγωδῶν. Ἡ Δις Παπαδάκη, εἶχε προχθὲς τὸ ὠραῖον μέτρον καὶ τὴν παρασύρουσαν ἑξαρσιν. Καρπὸς εὐσυνειδήτου ἐργασίας καὶ μελέτης ἡ ἡθοποιία τῆς, γίνεται ὑπόδειγμα διὰ τὰς νεώτερας, ἐνῶ εἰς τοὺς θεατὰς ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσουν ἕνα τάλαντον εἰς τὴν ὠριμωτέραν τοῦ ἐκδήλωσιν. Ὁ κ. Κωτσόπουλος ὡς Ὀρέστης δὲν ὑπελείφθη τῶν προσδοκιῶν τοῦ κοινού. Εἶχε πλαστικότητα ἐκφράσεως, τόνους τραγικοὺς ἀξιολόγους καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἦτο ἀπὸ τὰς λαμπροτέρων. Θὰ ἔλεγα τὸ ἴδιον διὰ τὸν κ. Γληνόν. Ὡς Θόας ὑπῆρξεν ὄχι μόνον ἐπιδλητικὸς ἀλλ' ἐνεφάνισε τὰς μεταπτώσεις ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ὁ ρόλος μὲ πλήρη κατανόησιν. Ὁ κ. Κατράκης ὡς Βουκόλος, ὁ κ. Δ. Λυγίζης ὡς Πυλάδης καὶ ὁ σφριγηλὸς αὐτὸς νεὸς ἀγγελοφάρος ὁ κ. Ν. Θαλῆς, ὁ τελευταῖος μὲ τὸ καταπληκτικὸν καὶ ἐκρηκτικὸν αὐτὸ «τέμπρο» τοῦ πού ἐπεδλήθη ἀπὸ τὴν παράστασιν τῆς «Ἀντιγόνης», ἦσαν ἱκανοποιητικώτατα συμπληρώματα τοῦ ἀρτίου.

Τὸ μόνον μελανὸν σημεῖον, καίτοι ἐνεφανίσθη πάλλευκον, ἦτο ἡ ἐμρῆνισις τῆς ἀπὸ μηχανῆς θεας, τῆς Ἀθηνᾶς. Δὲν κατηγορῶ τὴν ἡθοποιὸν, ἡ ὁποία καὶ ἀρθρώσιν εἶχε καὶ εὐγλωττίαν λόγου. Κατηγορῶ ἀπλῶς τὸ παράστημα τὸ ὁποῖον ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὴν ἐπιδλητικότητά τῆς θεᾶς, τὴν... ἐπιδλητικότητά. Ἦτο μία Ἀθηνᾶ ὀλίγον κορασὶς τὴν ὁποίαν ἀπορῶ πῶς ὁ Θόας ἐφοβήθη τόσο... Ἀλλ' ἄς ἀφίσωμεν τὰ ἀστεία. Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ σκηνικὴ ἐμφάνισις τῶν ἀπὸ μηχανῆς θεῶν δὲν εἶναι οὔτε εὐκόλος οὔτε πάντοτε ἐπιτυχής. Ἀλλὰ καταβάλλεται συνήθως φροντίς αἱ ἐμφανίσεις αὗται μὲ τὴν ἐπιδλητικότητά τῆς παραστάσεως νὰ καμνοῦν τὸν θεατὴν νὰ λησμονῇ τὸ λαλοῦν πρόσωπον καὶ νὰ σκέπτεται τὸν ἀρχαῖον θεόν. Ἡ χθεσινὴ θεὰ ἦτο πάρῳ πολύ ἄνθρωπος. Καὶ εἶχε τὸ μεινέκτημα νὰ εἴναι καὶ ἄνθρωπος ὀλίγων μόλις ἑκατοστῶν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Ἀπ. Μελαχρινοῦ μὲ τὴν ζωντανὴν δημοτικὴν τῆς δὲν ἐπρόδωσε τὴν γοητείαν τοῦ ἀρχαίου κειμένου. Εἶχεν ἀντιθέτως πληρὴ ἐναρμόνισιν πρὸς τὸν ἀρχαῖον λόγον τοῦ ὁποίου ἀπέδωσε ἄλλου τὴν ἑξαρσιν, ἄλλου τὴν ἐπιδλητικότητά, ἄλλου τὴν ἐλεγείαν καὶ ἄλλου τὸν πληθωρικὸν ἐνθουσιασμὸν μὲ ἀξιοσημείωτον σύγχρονον λεκτικὸν πλούτον.

Δὲν εἶμαι μουσικὸς ἀλλὰ—καὶ ἄς μοῦ συγχωρηθῇ ἡ προπέτεια—δὲν ἀναγνωρίζω εἰς μόνους τοὺς μουσικοὺς νὰ κρίνουν περὶ μουσικῆς ὅπως δὲν ἀναγνωρίζω εἰς μόνους τοὺς ποιητὰς νὰ κρίνουν περὶ ποιήσεως... Ἡ μουσικὴ, προκειμένου μάλιστα περὶ μουσικῆς συνοδείας, ὅταν, δηλαδὴ κύριός τῆς σκοπὸς εἴναι νὰ ἐναρμονίζεται καὶ νὰ ἐξαίρῃ τὸν λόγον καὶ νὰ ἐμπνεεταὶ ἀπὸ τὴν ἀρμονίαν τοῦ διὰ νὰ χαρίσῃ ἕνα συνδυασμὸν μέλους καὶ ποιήσεως ἐντυπωτικώτερον, ἀπευθύνεται πρὸς ὅλον τὸν κόσμον. Τούλαχιστον πρὸς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἠμποροῦν νὰ αἰσθάνωνται τὴν γοητείαν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ λόγου. Νομίζω, λοιπόν, ὅτι ὁ κ. Πετρίδης πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν συγκατάθεσιν νὰ ἀκούσῃ καὶ ἀπὸ ἕνα ἄμουσον τοὺς ἐπαίνους τοῦ, ἐπαίνους θερμούς, διὰ τὸ μουσικὸν τοῦ ποιήματός εἰς τὸ ὁποῖον ὠρίσε τὸ βαρὺ φορτίον νὰ παρακολουθήσῃ καὶ νὰ συντροφεύσῃ τὸ ἑξαισιον μέλος τοῦ ἀρχαίου λόγου. Ὑπῆρξε διακριτικὸς εἰς τὸν χορικὸν θρῆνον, συλλαμβάνων τὰς προεκτάσεις τοῦ καὶ ἀφομοιώνων εἰς ἐκφραστικὰς φθόγγους τὴν τραγικότητά του, ὑπῆρξεν ἀφυσινιστὴς τοῦ αἰσθήματος τὸ ὁποῖον διαχύνεται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ ἤξευρε νὰ δώσῃ εἰς τὰς στιγμὰς τῶν κορυφῶσεων τὴν εὐλαδικὴν σιγὴν καὶ εἰς τὰς ὥρας τῶν ψυχικῶν ταλαντεύσεων τὴν δραματικότητά τῶν παλμῶν καὶ τῶν τραγικῶν μυχιῶν ἀντιθέσεων. Τὸ μουσικὸν τοῦ ποιήματός δὲν ἐξέφραζεν ἀτόπους παρουσίας. Ὑπεγράμμιζεν ἀπλῶς τὴν παρουσίαν τοῦ λόγου καὶ συνεχῶς ἐνεῦεν εἰς ἐσωτερικὴν ἀρμονίαν ὅτι θὰ ἠμπορούσε νὰ μείνῃ αἰωρούμενον ὑπὲρ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ αἰσθήματά των. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτο τὸ πάλαιμα τοῦ φωτός πού ἤρχετο νὰ ἐπιδληθῇ καὶ μία εἰσαγωγή εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ ἀκολουθήσῃ δράσιν. Ἦτο ὁ προπομπὸς τοῦ ἡλίου, ὅπως ἄλλοτε ἦτο ὁ θλιμμένος ἀκόλουθος τοῦ πάθους. Ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Πετρίδου ἦλθε νὰ ὑπομνήσῃ πράγματι πόσον εὐτυχὴς θὰ ἦτο ἄλλοτε εἰς τὰς ἀρχαίας παραστάσεις ἡ περίπτωσις τῆς Μελομένης μὲ τὴν Εὐτέρπην...

Ἡ σκηνογραφία τοῦ κ. Κλώνη, βασθεῖσα εἰς τὰς ὑποδείξεις τοῦ ἰδίου τοῦ σκηνοθέτου, ἐπραγματοποίησε τὸ ἀνώτατον τὸ ὁποῖον θὰ ἠμπορούσε νὰ ἀναμένῃ ὁ πρῶτος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐμπνεύσεώς του. Καὶ αἱ ἐνδυμασίαι τοῦ κ. Φωκᾶ ἐπρόδιδαν τὴν λεπτὴν ἐκείνην καλαισθησίαν ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πλέον παράδοσιν διὰ τὸ ἐνδυματολογικὸν μέρος τῶν παραστάσεων τοῦ Ἑθνικοῦ.

ΑΙΜ. Χ.